Päewaleht

Ilmub igal äripäewal.

Toimetus on Tallinnas, Wiru uul. nr. 3.
Kõnetraat nr. 396.

Adress liht- ja rahakirjadele:
„Päewaleht“ toimetusele, Tallinnas, въ г. Revель.

Ürsikult maksab iga nummer 3 kop.

Adressi muutmise eest 7 kop. ja endine adress kui ka selle nummer üles anda.

Kuulutuste nonpareille-rida maksab 5 kop., reklaame osas 10 kop., lehe eesotsas 15 kop.

„Päewaleht“ maksab ühes kaasannetega:

Postiga ehk bagasiga saates:		Tallinnas koju kätte saates:		Toimetusest ise ära wiies:	
terwe aasta peale	5 rbl. 50 kop.	terwe aasta peale	5 rbl. — kop.	terwe aasta peale	4 rbl. 50 kop
poole „ „	2 „ 90 „	poole „ „	2 „ 70 „	poole „ „	2 „ 30 „
weerand „ „	1 „ 50 „	weerand „ „	1 „ 40 „	weerand „ „	1 „ 20 „
ühe kuu peale	— „ 55 „	ühe kuu peale	— „ 50 „	ühe kuu peale	— „ 45 „

Nr. 120. Teisipäewal, 27. mail (9. juunil) 1908. III. aastakäik.

Uhekülgsus.

Wäga tihti leiame, et awaliku elu tegelased päewakorral olewate küsimuste üle arutades ühekülgseks lähewad. Inimene, kes oma arutustes ühekülgseks läheb, ei suuda asja põhjalikult läbi katsuda, paneb ühe nähtuse peale kõige rohkem rõhku ja ei wõt nii ka soowitawat selgust oma arutustes ette tuua.

Iseäranis politika elus on ühekülgsus paha ja kahjusaatja nähtus ja enamasti satuwad awalikud tegelased ka ikka selle wea lõusi.

Wõtke meie Saksa ajakirjandus kätte, siis näete peagi, kui ühekülgne ta on.

Kui, näituseks, kusgil pool meie maal misgi kuritöö sünnib, siis joo'seb nende leer kohe süüdistusega platsi, et see olla rahwuslise wiha wili. Aga selle juures ei jää nad weel sugugi rahule, nad järjestawad edasi, ära näidates, et terwe meie rahwas niisugust wiha täis olla, et siin wäga kergesti sellel põhjal kuritöö wölkiwad päewakorrale tekkida, et sellepärast ka õõpseadus ja muud waljud korrad tarwilikud on.

Sellel wiisil ühekülgsuse juurde jõõbes, jõuawad nad pealt näha wäga loogigalikult järjestades oma eesmärgi juurde wälja ja wõib ka uskuda, et nad selle läbi seda kätegi jõawad, mis nad soowiwad.

Olgugi, et niisugune ühekülgsus neib ajutiselt eesmärgile wiib, kuid põhjalikult rikub ta edaspidiseks ikkagi läbisaamise ära.

Uhekülgsusega wõiwad ju meie Saksa ringkonnad ja nende healekandjad eesotsas ülemaid ringkondasi, kes meie elu põhjalikult ei tunne, küll wahest petta, aga kobuste ringkondade ees ei lähe see neil kittle korda.

Toome näituse.

Kui nüüd Saksa ringkonbade healekandjad seda pealt näha suure tõsidusega kirjeldawad, et meie maa rewolutsion otsekohe walitsuse wastu olk sihitud, et nad selle juures peaasjalikult sellepärast kannatasiwad, et nad walitsusega külg külje wastu läksiwad, et nad walitsuse kasude eest wälja astusiwad, siis wõiwad nad kõrgemates ringkondades sellele jutule ju wäga hästi uskujaid leida.

Kuid latad rahwa ringkonnad teadwad, et see ometi mitte nii ei ole, ja et nad oma jeletustes ühekülgseks, wõiks ütelda kurttahtlisteks jääwad.

Teadwad seletajad seda ise ka wäga hästi, et kogu meie maa liikumisel hoopis teine põhjus oli, et siin teised asjaolud, nimelt majandulised raskused, rahwa äärmusesse, keema ajasiwad. Walitsuse poolt uskus ja lootis rahwas enesele alati abi, aga liikumiste tarwis oli siin juba mullapind ammugi kobedaks tehtud.

Kuid seletajad wäänawad asja meelega eneste kasuks wõeriti, salgawad tõeolud kangesti ühekülgselt maha.

Ja kui niisugune tegewus just rahwuslisi wiha õhutab, siis ei ole see ju kellegi muu püüd, kui nende oma, kes meelega niisugust karbetawat ühekülgset mängu ajawad.

Ja tõesti wõib seda ütelda, et see nelle meestele ka mitte tuluks ei ole.

Olgu küll, et liht rahwal wahest peenikestest ja kawalatest politika kätkudest õiget arusaamist ei ole, aga kus tõsi, kus wale, seda nad märkawad kohe, ja plaanilik meelega asjaolude pahempidi pööramine äratab iga inimese rinnus wiha ja pahanduse tunbeid.

Kui Saksa healekandjad Eesti ajakirjandusest juttu teewad, siis nimetawad nad seda ikka kihutusekirjanduseks, kes oma ülesandeks on teinud rahwuslist wiha õhutada. Kuid niisugune otsustamine ei ole sugugi õige. Eesti ajakirjandus ei tunne misgit heabmeelt sakste wastu kihutamisest, waid ta nõnab ainult wabamat olukorba, miba tal, kui õigel kodanikul, ka õigus on nõuda. Ja kui selle juures ka sakste wanaaegsete eesõiguste kallale tuldakse, mis rahwa edenemist siin maal takistawad, siis ei ole see weel misgi rahwusline äsitus.

Sakslased ja nende awaliku elu tegelased teadwad seda ise ka ilma seletamata wäga hästi, aga nad jääwad ka siin kangesti ühekülgseteks ja ei taha asja tõsist olukorba enesele sugugi silma ette seada.

Ja selles kangekaelses ühekülgsuses jääwad nad ka ikka Eesti ajakirjanduse wastu ühekülgseks ja nad ei tule ilmasgi sellele seisukorrale, kus üheselamine ja ühestöötamine wõimalik oleks.

Kui näituseks jälle meie põllutöö oludest juttu tehtakse ja ära näidatakse, kubas rahwas wiletsuses elab, siis nimetawad sakslased seda jälle rahwuslikseks waenuks ja maaliwad, olgugi teomeeste elu, päris roostitiselt, kuna nendele enestele need raskused, milles need inimesed wiibiwad, wahest õige paremini tuttawad on

Aga nad tahawad igal pool ühekülgseks jääda ja selle ühekülgsuse politikaga oma kasude eest wõitelda.

Wõib uskuda, et see neil nii kaua korda läheb, kuni ülemal pool siinseid olust mitte karwa pealt hästi et tunta, kuna nende ühekülgsus laiades ringkondades uskujaid leiab.

Aga niisama hästi wõib ka seda uskuda, et sellel ühekülgsusel siis lõpp on, et ta neib siis enam kuigi palju ei aita, kui siinsest olukorrast täieline arusaamine kätes.

Just see asjaolu seletab meile siis ka seda nähtust, miks Saksa healekandjad ise kooris selle wastu healt tõstiswad, kui senati rewiderimisest meie maale könet oli.

Nad kartsiwad ja karbawad seda rewiderimist just sellepärast, et see wäga kergesti nende ühekülgsuse wõib awalikuks teha, olgugi, et nad seda, nagu „Russ“ kirjasaatja teab jutustada, kõigest wäest püüawad ära peita.

Meie ei taha ju selle kirjutuse läbi oma Saksa naabritele sugugi seda kiiu anda, et nad ühekülgsuse politikast lahkuksiwad. Ei — nad seda juba ei tee, sest see on nende elupolitikaks muutunud.

Kui nad ühekülgsuse politikast lahkuwad, siis peawad nad oma järje pealt alla astuma ja lihtsateks inimesteks hakkama.

Ja seda nad juba ei taha. -ts.

Ei ole aptekide kohta makswad.

Kümnetunniline tööpäew on äribes ja käsitöökodades walitsuse poolt seadusliikult makswaks tunnistatud, kui kaks tundi sõõmaweheaega maha arwata. See on fakt ja sellega tuleb ka nendel äridel ja töökodadel rehkendada, kus seni 12- kuni 15-tunniline tööpäew oli: nendel tuleb tööpäewa määratud tundideni lühendada ja selle läbi oma teenijate puhkeaega pikendada.

Sellega on seadusandew wõim määratuma heateo äride ja töökodade teenijatele ära teinud. Kuigi mõni äripidaja mitte sundusliikude määruste mõõmapanemisel neib oma ärilegewusele kahjulikuks pidas, — nägi ta pea ära, et ta midagi kaotanud ei ole, sest et rahwas uute äritundidega ära harjub ja teenijad lühema tööaja jookul sellesama töö ära teewad, mis enne pikemal tööpäewal.

Iseäranis tähtis on määrus, et alaealised õpilased alla 17 aastat äridest ja töökodadest peawad kooli lastama.

Nende määruste tagajärjel wõib meie äriasjanduse ja käsitöö edenemist loota, sest et äride ja töökodade teenijad nüüd mahti saawad oma haridust täiendada. Ja see on üleüldiselt tuttaw, et miba suurema haridusega töölegija on, seda paremini töö edeneb.

Hiljuti kuulutati ka maa äriliste ettewõtete jaoks samasugused sundusliikud määrused wälja, nagu linnas juba mõnda aega makswad on. Ka maal on sundusliikud määrused tarwilikud, et äriteenijate tööpäewa pikkust kindlaks määrata ja nii nendele puhkeaega kindlustada.

Kuid igakord, kui sundusliikud töö- ja puhkeaja määrused wälja kuulutatakse, leiame ühe §, mille sisuks on: „Need määrused ei ole aptekide kohta makswad. . .“

See „ei ole aptekide kohta makswad“, on sellepärast määrustesse üles pandud, et aptegi tööaega ära määrata ei saa: apteek peab päewa ja öö läbi, alati, publikumile awatud olema. Kuigi apteek õhtul kinni pandakse, ikkagi jääwad temasse öö deshurandid, kes kõlistamise peale igaleühele, kellel rohtu on waja, ukse awawad. Ka pühapäewadel ja pühadel peab apteek awatud olema.

Töö- ja puhkeaja kommissjonid jätsiwad sellepärast aptegi täiesti kõrwale, et kommissjonidesse aptekrite ja teeniwate rohuteadlaste asemikke ei walitud. Arwatawasti peeti walitsuse poolt, aptekide wähest arwu tähele pannes, tähtsusetaks, aptegiteenijate töö- ja puhkeaja korraldamisega tegemist teha. Nähtawasti jäeti see aptekrite ja teeniwate rohuteadlaste eneste hooleks.

Kuid tööaja lühendamise põhjusmõte tunnistati ülemalt poolt ikkagi õigeks. Seda tuleb ka aptekritel tähele panna, sest ühesgi tegewuse harus ei ole töö- ja puhkeaja korralduse wajadus nii kisendaw, kui aptegis.

Oma sõnade tõenduseks kirjelbame lühidalt meie aptekide töö- ja puhkeaja olukorda.

Hariliku tööpäew on aptekides hommiku kella 8 kuni õhtu kella 8—9. Selle aja on apteek „lahti“, kui kinnitolemist ülepea aptegi kohta tarwitada wõib. Söömise waheajaks saawad teenijad ühe tunni.

Sellega on nendel hariliku tööpäewal 11 kuni 12 tundi tööd. Et aga aptekides ka ööteenistus on, siis tuleb igal aptegiteenijal peale päewase töö igal teisel wõi kolmandal öösl, selle järele, kui palju aptegis teenijaid on, ka öötööd teha. Niisugusel puhul jääb teeniw rohuteadlane iga päewa wõi kahe päewa tagant pärast 11—12 tunniisi wäsitawat ja kurnawat päewatööd weel ööseks tööle edasi, et järgmisel päewal uuesti 11—12 tundi päewatööd teha.

Kuigi ööteenistuses olles puhata saab, tuleb iga ööde shurt õhtul weel paar tundi, wõi rohkemgi, päewatööle juurde lisada, sest nikaua kestab weel töö edasi. Sel kombel tuleb teeniwal rohuteadlasel igal teisel wõi kolmandamal päewal hariliku 11—12 tunni asemel 13—14 tundi, wõi rohkemgi, järgimööda tööd teha, mis suure hoole ja tähelepanemisega tehtama peab. Kui aga ööisel publikumi tuleb, siis tuleb 13—14 tunnile weel juurde lisada, rahutumast unest õnnelemata. Hommikul peab teeniw rohuteadlane jälle „wärskelt“ üles tõusma, et uuesti, 11—12 wõi rohkem tundi järgimööda erkust pingul hoidmat töös edasi teha.

Puhkeaega on meie teeniwal rohuteadlasel üks äripäew nädalas, iga teine nädalapühapäew ja suurtest kiriku- ja tähtsamatest kroonupühadest iga teine. Opilastel on aga äripäewadel ainult üks kord nädalas kolm tundi waba aega.

Kesmiselt wälja arwata, teeb rohuteadlane, ühes ööde shuridega, töönädalas umbes 80 tundi tööd. Wabrikutööline teeb kuue päewa sees 54 kuni 57 tundi tööd. Uute määruste järel teeb äris wõi käsitöökojas teenija töönädalas 60 tundi tööd.

Et rohuteadlasel nädalas paarkümmend tundi rohkem tööd on kui kellelgi teisel palgatöölisel, on temal puhkeaega wähem kui teistel. Sellest näeme meie, kui tarwilik teeniwate rohuteadlaste tööaja pikkuse lühendamine on. Kui seda silmas pidaba, et rohtude walmistamine peenikest tähelepanemist ja hoolt ja seal juures kiiret töötamist nõuab, rohuteadlase erkust mituteistkümmend tundi järgimööda pingul hoiab, — siis tuleb tunnistada, et niisugune pikk rohuteadlase tööaeg rohutarwitajale kardetawaks wõib minna. Wäsinud rohuwalmistaja ei ole enam nii tähelepanelik ja kannatlik töö juures, ta eksib kergemini. Walesti walmistatud rohi wõib aga haige termisele, pehmelt ütelbud, kahju tuua.

Niisugused olud kutsusiwad suuremates Wenemaa linnades niisuguse nähtuse elule nagu rohuteadlaste streigid. Streigid lõppesiwad, kui nus töökord nendesse aptekidesse sisse seati. 13—14-tunniline tööpäew jagati pooleks, pool päewa tegi pool osa rohuteadlast tööd, teisel poolel päewal — teine pool osa. Muidugi tuli teenijate hulka ühe wõi kahe juurdepalkamise läbi suurendada. Kuigi igas tööwahetuses wähem rohuteadlast tööl oli, siisgi tehti töö rahuloldawalt hästi, sest töö kestis igal ühel ainult 6 ½ — 7 tundi. Kes õhtupoolel tööl oli, tegi järgmisele hommikupoolel ka tööd: siis oli ta aga 24 tundi täiesti waba.

Hariliku wabad päewad kadusiwad siis muidugi ära, sest et iga päew pool päewa waba oli. Öötenistuse eest aga loeti mitu tundi hommiku tööst maha. Rohuteadlased, kes Peterburis, Moskwas ja mujal kahe tööwahetusega aptekides töötawad, on uue

---

Wahwa „merekaru.“

Felix Dilla järele E. F—nn. 8

„Minu pension on koguni wäike,“ sõnas krahwiproua. „Kui waeseks jäänud leski soowitsin ma sellekohast seadlust maksmaks teha. Üle kõige on mul umbes 1500 limert (600 rbl.) saada.“

„Soowin Teile, krahwiproua, kõige paremat tagajärge Teie nõudmiseks.“

„Tänan, herra admiral! Aga palun, pange ometi oma piip, mida Teie nii heameelega suitsetate, põlema.“

„Teie ei wõi ju tubakasuitsetamist mitte wälja kannatada:“

„Ma loodan seda ometi, herra admiral.“

„Ma karban aga, et Teie ehk wast haigeks jääte.“

„Ei, ei tõesti mitte. See teeb mulle haiget, et ma enne teadmatalt ühele nii kuulsale kangelasele tema harinenud ja armsa lõbu ära rikkusin. Suitsetage ometi, herra admiral!“

„Tänan Teid!“ hüüdis Jean Bart. „Teie palwele, auustatud proua, ei suuda ma wastu panna.“

Merekaru hakkas nüüd usinasti piipu laadima. Laura nägi, et see tema käes õige pikkamisi läks.

„Lubage, herra admiral,“ palus neiu sõbralikult, „kas ei wõiks mina Teie piipu täis tõita?“

„Wäga hea meelega, kui see Teile lõbu teeb. Mu parem käsi sai kord lahingus haawatud, selle mõjul on sõrmed weidi kõwed.“

Ettewaatlikult täitis ilus neiu piibu täis ja pani tule pealegi.

„Kas ma olen seda tööd korralikult teinud?“ küsis neiu naeruisalt.

„Üsna eeskujulikult,“ hüüdis admiral rõõmsasti. „Tulekuulid ja raketid, ma wõtksin Teid eluaajaks piibutäitjana oma juurde.“

Reisijate keskele oli korraga kõige sõbralikum olek asunud. Merekaru kõneles palju krahwiprouaga. See räägis tale, et ta Parisis oma hiljuti leseksjäänud õe, markisa Beanjolaise juurde elama asub, kes Wangirardi uulitsas, Luxemburgi aia ligidal elab.

Willip jutustas Lauraga. Neiu küsis temalt, kas ta ka meremees olla, mis peale noormees eitas. Tal ei olla meremehe eluks lusti, waid teda kiskuba põllumehe elu oma poole. Tema isa, merekaru wend, oli kalapüüdjana kaua aastate eest Islandi saare ligidal surma leidnud. Edasi jutustas Willip, et tema Dünnkircheni ligidal mõisaomanik on, onu olla selle mõisa tale alles hiljaaegu ostnud. Seda kõike kuulas Laura nähtawal meeleheal. Noormees meeldis temale wäga ja et tema Willipile ka meelepärast oli, sest ei olnud raske aru saada.

Õhtuks jõudsiwad meie reisijad Clermonti, kus öö oldi. Teisel hommikul wiis postitõld meie reisijad jälle edasi, kuni nemad ilma uute iseäraliste juhtumisteta Parisi jõudsiwad.

Siin lahkus Jean Bart oma wennapojaga naisterahwastest. Lahkumine oli õieti südamelik. Mõlemilt poolt awaldati peatse jällenägemise lohta soowi ja lootust.

„Onu,“ ütles Willip, eemale astuwatele naisterahwastele järele waadates, „ma usun, et ma seda puhtahingelist, nägusat neidu armastama olen hakanud.“

„Seda mõtlen ka mina,“ sõnas wahwa merekaru. „Wäike, ilus piibutäitja on tõesti ütiarmas lapsukene. Noh, ma loodan, nad ilmuwad weel korra meiega kokku ja siis ole tragi poiss, siis pead sa teda otsekohe enesele rõõwima! . . . Ma mõtlen, et Jean Barti wennapoeg küllalt seda wäärt on, et ta terwe riigi õige ilusamat neidu omale kodukanaks tohib kõida.“

* * *

Ei ialgi enne ei olnud Jean Bart weel Parisis käinud. Nüüd aga oli kuningas Ludwig XIV. soowi awaldanud, ta himustawat tähtsat ja kangelast kuulust meremeest, kes Prantsusemaale suurt auu ja kuulust toonud ja inglasi, hollandlasi ning teisi rahwaid auukartusega täitnud oli, palest palesse näha. Weel üks teine põhjus sundis waprat merekaru Parisi reisi ette wõtma. Ta soowis ühe uue sõjalaewastiku juhatust oma kätte wõtta. See laewastik oli 14 kolmemastilisest sõjalaewast (fregatest) ja mõnest wähemast sõiduriistast koos. Warsti peale Parisi jõudmist käis Jean Bart meremінistri juures peetud konwerentsil, kus asi just tema soowi mõõda korda aeti. Kuninga jutule minek pidi aga mõni päew hiljemaks jääma, sest kuningas oli kange podagra*) haigusega limbus ja ei wõtnud sellepärast inimesi jutule. Waheaega tarwitas Jean Bart oma wennapojaga selleks, et Parisi lõbusat elu täielikult tundma õppida.

Uhel ilusal õhtupoolikul juhtusiwad nad toredasse Luxemburgi palee aeda. Seal leidsiwad nad krahniproua Cahusaci ühes tütrega pingi peal istumast.

„Noh, eks olegi nad meil käes,“ sosistas Jean Bart. „Aga nüüd, mu pojuke, ankur uinasti wälja!“

Nad teretasiwad naisterahwaid auupaklikult ja jäiwad siis nende ette seisma.

„Krahwiproua, kas olete nii lahke ja lubate mind Teie asjade seisukorra järele küsida?“ alustas Jean Bart wiisakasti.

„Sellega on sugu üsna pahasti, herra admiral,“ wastas krahwi proua ohates. „Minu wiimane waewanägemine oli üsna ilmaaegu. Sõjamiinisteriumis teatati mulle, et minu palwe jääda tähelepanemata, sest asi olla juba wäga kauaks jäänud. Nagu wõiks õige, põhjendataw nõudmine wanaks minna! Minu kohta on asi aga tõesti halwasti.“

„Tuhat ja tuline, seda minagi usun! Aga miksparast ei püünbud Teie aga mitte kuninga jutule saada?“

„Mulle öeldi, et see midagi ei aitaks. Ka oleks see liiga raske, kuninga jutule saada.“

„Hea küll! Kuninglik majestet wõtab mind lähemalt päewadel oma jutule. Seal tahan ma siis ka Teie asja tale ette panna.“

„Ah, herra admiral, kui Teie seda teeksite — —“

Jean Bart pilgutas wennapojale silma ja ütles selle järele:

„Teen seda rõõmuga. Palun, krahwiproua, kõneleme asja eneste wahel kord täielikult läbi. Selle wahe peal wõiwad Teie tütar ja minu wennapoeg siin aias weidi jalutada.“

Willip pakkus Laurale kätt ja nad läksiwad eemale. Admiral aga wõttis krahwi proua õrwal pingi peal istet. Proua Cahusac kandis talle terwe loo põhjalikult ette. Umbes tunni pärast lahkusiwad kõik neli aiast. Jean Bart ja Willip saatsiwad naisterahwaid nende Wangirardi uulitsas olewa korteri juurde, kus nad lahkusiwad.

„Noh, mu poiss, kui kangele oled sa wäikese armsa neiuga jõudnud?“ küsis wahwa merekaru eemale jõudes. „Ma arwan, et sa asja põhjalikult läbi wiisid, kus juures ma oma sõjalawalust tarwitasin“.

„Asi on meie wahel selge ja kindel“, hüüdis Willip rõõmsasti.

„Hurra! See on tubli! Toppsegel ja bramsegel, ma usun, tuul puhub sulle hästi. Selle peale tahame pudeli kõige paremat juua!“ — — —

korraga rahul ja ei igatse iseäralisi wabasi päewasi enam, sest kui nendel ühte terwet waba päewa waja on, wõiwad nemad kaasteenijaga kokku leppida, nii et teine teise eest pool päewa tõele edasi jääb.

Korraliku rahuwalitsemise juures ei tohiks tööaeg mitte 14 tundi päewas kesta, iseäranis weel noortel õpilastel, kellel mete aptekides weel wähem puhkeaega on, kui wanematel ja tugewamatel teenijatel.

Sunduslikud määrused, mis äride ja töökodade lohta wälja anti, peaksiwad ka mete Valti aptekisi selle mõtte peale wiima, et ka nendel omas kodus midagi korraldada on. See, et sundusliikides määrustes seisab: „ei ole aptekibe lohta maksmab", ei peaks aptekisi mitte ekstiarwamistele wiima.

— er.

Omalt maalt.

Rahwuswahelise laewasõidu kongressi lõpetamine.

Pühapäewal lõpetati rahwuswaheline laewasõidu kongress ära.

Selleks ajaks kogusiwad konserwatoriumi saali wäljamaa riikide asemikud, ministrid ja terwe kongressi korraldaw büroo, millel eesotsas esimeheb ja sekretarid olimad.

Juhatajaks oli professor Timonow.

Terwe riba wäljamaa kõnemehi astus üles.

Wilmase lõputõne pidas professor Timonow, mida suure kiiduawaldusega wastu wõeti. Kõneleja juhtis tähelepanemisi kongressi suure tähenduse peale.

Kell 12 lõpetati kongress ära.

jt. **Wiljandist.** Kohalisele furnuaiale on mõõdalõinud nädalat kaupmees H. Sassi hauaplatsile Eesti kujuraiuja A. Weizenbergi mudeli järele walatud brongsist naisterahwa kuju „Lootus" üles seatud. Nõnda on siis see teine A. Weizenbergi töö juba meie furnuaial. Esimene on kaupmehe Rosenbergi matuse platsil. Ilusad ja kaunid on need töös tõesti. Kohaline käsitööliste ühendmise selts pani 17., 18. ja 19. mail omas ruumides käsi- ja wabrikutöö näituse toime. Nagu kuulda, olla näitus koguni wälke ja wilets olnud. Asju wähe, osawõtjaid wähe, nagu oma asi kogunisti, sest ainult oma linna ajalehe asemikkudele tehti wõimalikuks ülewaatlikku pilku näituse peale heita: õieti hindasiwad toimepanijad teda — waewalt kohalik tähtsus.

— „Wabadus" pidas eelläinud laupäewal 17-aasta pidu. Läinud aasta olla üks raskemaist olnud. Eesti karskuseseltside kesktoimetonna liige neiu H. Einberg kõneleb: „Alkohol ja tõõstus". Elawal sõnal seletati alkoholi kahju ja karskuse kasu.

— Eelläinud pühapäewal wõeti Wiljandimaa Ewang. Lutheri koguduses umbes 130 peakoolilõpetajat tõdrukut esimest korda armulauale ja õnnistati tõlecalisteks kogudusse liikmeleks.

jt. **Wiljandimaalt.** Põllumeestel on külwitöö lõpetamisega weel tegemist. Leidub ka neidgi, kes sellega walmis on, iseäranis mabalamaa mehi. Kõrged põllud olimad wäga kõwaks ja tolmuks kuiwanud, nõnda et pärast minewa reedest ja laupäewast wihma, alles täie jõuga külwitõõle juudetakse asuda. Waremalt kuiwa põllu põue külmatud wili on juba üles tõusnud, aga enamasti wäga õredalt. Wihm on maad tubliste niisutanud, nüüd kuluks jälle sooja, kuna ilmab wihma järele wilud on. Rukki haikab lüklima. Warasemalt külmatud ja kõrgemaal mõõb mõõb ilusaid rukkipõldusi näha, aga enamasti küllalt harwa. Suurem osa põlgusi, iseäranis madalal põllul, on küllalt kehwad ja wiletsad. Ka talinisu orased on see aasta enamasti halwas seisukorras.

-l. **Pärnust.** Tsirkus Pärnus. 28. mail algasiwad siin jällegi tsirkuse etendused, mis lõbuarmastajate käest nii mõnedgi kopikad ja rublad wälja norib. Pühapäewiti antakse kaks etendust, kuna äripäewa õhtutel üks etendus on. Tsirkuse mehed mõistawad oma suurte reklame-kuulutustega ära teha ja rahwast oma poole meelitada. Kuulutuse postid ja plangud on ainult nende mitmewärwilisi ja pilttidega kaunistatud kuulutusi täis, nii et teistel kuulutustel weel wähe ruumi jätkub. Mõistlikumad ootawad igatsusega seda aega, mil uus rahanõõrtja siin oma kolid kokku paneb ja siit minema läheb, kuid nõtpea ei sünni see küll mitte, kui rahwa poolt weel wähegi osawõtmist on.

— **Uus ajaleht ja trükikoda** haikab siin juba eeltulema kuu lõpul käima, nagu sellest siin lehes waremalt ka tähendatud sai. Herra Mõrd toob Wiljandisse oma „Mele Kodumaa" sõla, kus nimetatud ajalehel Wiljandis weel saba trükitakse. Raamatukaupmees Reimann ja hra Mõrd tahawad siis siin ühisel jõnul trükikoda asutada ja ka lehe kätma panna. Praegu ehitatakse hoolega trükikoja jaoks ruumisid. Sellega saab siis Pärnus neli trükikoda töötama, kuna mitte wäga palju aastaid tagasi siin ainult üks trükikoda töötas.

— **Supelwõeraid** on tänawu kewade siia palju rohkem suwitama tulnud, kui ühelgi teisel aastal. Kõik korterid on wälja üüritud, nii et herwa weel mõnel aknal üürisedelikesi silmab. Mõõdalõinud sumel oli siin üle 3000 supelwõera ennast üles andnud, kuna tänawu neid mahest pool rohkem armatakse siia suwitama tulewat. 20. maisi saadik on siin supelmaja asutus oma mitmesuguste wannidega awatud, kuna siis weel igal õhtul supelasutuse orkester ranna-salongis ilma maksuta kuulajatele kontsertisi annab. Näeb ka supelpulestikus kui ka ranna-salongis igal õhtul, kui õrid selsma on jõõnud, inimestega täidetud olemat, kes kosulawad mereõhku hingamad ja õõpiku laulu kuulamad.

— Advokat Henbrikson on kauaaegse wangisõelemise järele 500 rubla kautsjoni wastu wabaks lastud.

— l. **Tallinna „Estonia" näitlejad Pärnus.** 23., 24. ja 25. mail mängisiwad Tallinna „Estonia" näitlejad Pärnu Eesti kooliseltsi saalis Max Dreyeri 4 waatuslist kurbmängu „17. aastased", Karl Schülleri 4 waatuslist kurbmängu „Prokurör Aleksander" ja K. Kraatzi 3-waatuslist lõbumängu „Abielu põõrises." Ütsteije järele on pärnlased siis nüüd paremat Eesti näitemängu näha saanud, sest aprilli lõpul mängisiwad siin Tartu „Wanemuise" näitemängijad, kuna nüüd ülemal nimetatud päewadel jälle „Estonia" näitlejad etendusi andsiwad. Nagu teada, on Tartus ja Tallinnas elukutselised näitlejad ametis, kus siis nende käest ka paremat näitemängu ootata wõis, kui asjaarmastajate käest. Nii wõitsime siis mõlemaid elukutselisi näiteseltskondasi näha ja neid üksteisega wõrrelda. Pikemat arwustust meie nende näitemangude üle tuua ei taha, sest et ajalehed seda nende ringreisides puhul juba pikalt ja laialt teinud on, kuid leibku siin nüüd pisukene wõrblus ruumi. Tallinnlastel näitab näitemängijate andeline näitelawa-osawus ja jõud küll palju suurem olemat, kui Tartu omadel, kuid näitemängu tükkide mõljawaliku näitamad Tartu omad palju õnnelikumad olemat. Sarnaseid näitelawa jõudusi, kui Paul Pinna, Netty Adler ja Th. Altermann ei ole Tartu näiteseltskonnast mitte leida. Mõlemad näiteseltskonnad olimad oma ringreisde jaoks etendawad tükid wäga hästi kätte õpplnud, nii et mäng siis ka labusasti läks. Tartu näitlejate etendustest oli siin osawõtmine nii suur, et mitmedgi ruumi puudusel tagasi minema pidimad, kuna „Estonia" näitlejate etendustest osawõtmine keskmine oli, mis sellest küll tuli, et just nelijamadel õhtutel siin tsirkus oma suurte reklamadega ja Riia Saksa teatri osakond rohkesti rahwast oma poole meelitas. Meie oleme wäga tänulikud nimetatud näiteseltskondade külaskäigu eest ja loodame neid peagi eneste juures jalle näha saada, sest siis saame meie paremat näitemängu näha, kuna meie asjaarmastajad näitlejad sest ka rohkesti õppida wõimad.

Riiast. Surmanuhtluse täidesaatmine. 19. mail sõjakohtu pooli röömõrtsukatõõ pärast surma mõistetud 20-a. Klahw Ruzain poodi peawangimaja õues üles.

— **Sõjakohtus** arutati 23. mail kahte kaebtust. Esimeseks süüdistati 23-aastast Grobini talupoega Peter Sudiki röömõrtsukatõõ pärast surma mõistetud 20-a. Klahw Ruzain poodi peawangimaja õues üles.

— **Sõjakohtus** arutati 23. mail kahte kaebtust. Esimeseks süüdistati 23-aastast Grobini talupoega Peter Sudiki röömõrtsukatõõ pärast surma mõistetud 20-a. Klahw Ruzain poodi peawangimaja õues üles.

— **Läti museumi ja käsitöökooli ehitamine.** Riia-Läti seltsi eesseisus otsustas Läti museumi ja käsitöökooli ehitamise jaoks plaanide wõistluse wälja kuulutada. 1. hind on 700 rubla, 2. hind — 500 rubla ja 3. hind — 300 rubla. Plaanid tulewad 1. nowembriks sisse saata. Hoone ehitus tuleks 120.000 rbl. maksma.

Peterburist. Endine põllutööminister würst Wasilitshikow sõidab lähemal ajal wäljamaale puhkusele.

— **Tüli kindral Gurko ja jaoskonnaülewaataja wahel.** „Pet. Gas." jutustab, et kindral Wass. Gurko sõitnud Nowo-Aniskowi silla. Kutsar tahtnud Fontanka pealt Newski peale pöörda, aga seal takistanud teda linnawahi nr. 855. Linnawahi teadustanud, et ehituse pärast Newski peale sõitjatel tuleb läbi Grafi pöikuulitsa minna.

„Kasi minema!" wastas kindral ja käskis kutsari otsekohe Newski peale sõita. Aga seal pidas jaoskonnaülewaataja Wiishnewski tohuse kinni. Ta läks kindrali juurde, tõstis käe mütsi äärde ja kõneles: „Linnapealiku käsu peale, uulitsa ehituse pärast on ühe."

Kindral läks wihaseks, kargas sõiduriistast wälja ja lükkas jaoskonnaülewaataja rusikaga rindu.

Selle peale läks kindral ise pukki, wõttis ohjad ja sõitis. Selle juures lendas jaoskonnaülema peast müts maha. Peale selle andis kindral jaoskonnaülewaataja piitsaga paar löökki üle pea ja selja.

Sõit läks edasi.

Kuulu järele on arst jaoskonnaülewaataja läbi waadanud ja selle juurest lõõgi jälgi leidnud.

Asi wõetud protokolli.

— **Uus seaduse eelplaan.** Saadikute ringkonnas kuulub, et lähemal ajal pidada riigiwolikogule seaduse eelplaan sisse antama, mille järele riigiwolikogu liikmed 3600 rubla aastas palka saakiwad ja budsheti kommisjoni liikmetele tuleks iseäraline wile rubla suurune päewaraha.

— **Wangipanek.** Mõni aeg tagasi wõeti keisertiku jahilaema „Standarti" juurest kaks noortmeest kinni, kes paabiga sinna oliwad sõõnud. Lähtotsimise puhul leiti nende juurest punane lipp. Nad tõendasiwad, et nad olla „naisjatanud." Need istkud on 2 nädalaks kinni pandud.

— **Walimise õiguse äärakaotamine.** Ülemates ringkondades kõnelbakse, et sisemiste asjade ministeriumis küsimus arutamise all olla, nende inimestelt walimise õigust ära wõtta, kes oma maamaksu ei ole ära maksnud. See äärawõtmine jääks siis niikauaks maksma, kuni nad oma wõla on ära tasunud.

Riigiwolikogu.

24. mail.

Koosolek algab kell 11.20 min.

Juhatab würst Wolkonski.

Esialgul on koosoleku kogumiseks wõikene seaduse-eelnõuu, sesongi maksu pikendamine Haapsalus, ette pandud.

Kell 11.40 min. algab mereministeriumi eelarwe edasiarutamine. Juhataja kõnetoolile ilmub Homjakow.

Leonow kõneleb laewastiku poolt. Kõneleja arwab, et sarnaseid juhtumisi enam ette ei tule, nagu see Tsušimas sündis, ja lõpetab parempoolsete kiiduawalduste all.

Sel ajal ilmub ministrite nõuukogu esimees Stolõpin ministrite lossesse.

Markow II. arwab, et teised mitte neid sõnu õigeks et pea, mis parajusmeelsed parempoolsed Krupenski ja Balashow sellest kõnetoolilt rääkinud on.

Nemad olla isewalitseja wandele, mis nad andnud, truub.

Kui mereministeriumi eelarwe kord wolikogule Keisri Majestedi lähul läbi waadata on antud, siis on juba see äraandja, kes seda läbi waadata tahab. (Köitidel pinkidel naer.)

Esimees mantiseb korda pidada.

Markow II.: Mina ei õnnele mitte teile, waid nendele, kes minu wastu. Need aga, kes minu wastu, armastawad lühidalt ja selgesti. (Naer.)

Edasi näitab kõneleja, et Wenemaale uut laewastiku tarwis minna, mille jaoks ka raha lubada tuleb.

Hoowiringkondadest sõõstada küll mõned healed, mis tehti teha soowitada, kuid need olla ainult filmakirja teenijad, keda mitte kuulama ei pea.

Peale waheaega kõneleb **Kapustin** pikalt ja jõuab otsusele, et uue laewastiku ehitamisega kiiagt algust tuleb teha. Hiljem, kui ettewõte kahtlust äratab, wõiks selle täidesaatmist seisma panna.

Shawitsh paneb eite wanade korraldamiseks ja poolel olewate laewade walmisehitamiseks raha lubada.

Gutshkow. Selle juures ei ole mitte kahelda, et kõrgem wõim mere- ja maawõgede asjus ainus käsuandja on. Kuid 96 punkt nõttab, et kui walitsuse ringkondade otsus mere- ja sõjawäe asja korraldamiseks rahwa raha tarwitab, siis ka rahwaasemikkude healt kuulda peab wõetama.

Nõnda peame eneste peale wõetud kohuseid täites ütlema, et mereasjandus tõesti korratus olekus on. Ja kui seda, meie sõna, tähele ei panda, siis oli asjata 17. oktobrit kirjutada ja meid siia saali koguda.

Meie kohus on Kõrgemale Juhile tõti ütelda, et endine kord wale läbi hukka läks. (Kiiduawaldused keskel ja pahemal pool).

Need, kes siin wastu waidlewad, on selles asjas meiega ometigi ühel nõunul, et mereasjandus kõige suuremas korratuses on. Nemad ei salanud seda asjalugu, nagu ka raha asignerimise wastased seda tegiwad.

Nii minule kui ka minu politilistele sõpradele on walus walitsusele laewastiku ehitamise jaoks raha keelata. Niisama kui laewastiku pooleheidjatele on ka meile laewastiku uuendamine kallis. Kuid minu arwamise järele on nad lühikese nõgemisega ja see raha, mis nad siin lubakiwad, saadaks meie laewastiku lõpulikusse hukatusesse.

Mereministriumi halb korraldus oli see, mis meie laewastikule Port-Arturi juures ja Korea lahes haua kaewas. 1908 a. 29. juuni kõrgem käsukiri selleaegsele mereministrile tähendab, et „kõlbline kohus kõik merewäe ametnikka sundigu oma ekitustesti aru saama ja tõõle hakkama, mis Wene maale uue jõuu looks."

Warsti pühitseme selle käsukirja kolme aastast mälestusepäewa, kuid mina küsin: Mis on laewastiku kõrgema juhi tahtmise täitmiseks tehtud?

Ministerium õõnnib endisi teed, kuhu see tee aga wiib, teame ammu juba. Ainult sellest ajast peale, kui kartus maad hakkab wõtma, et laewastiku ehitamiseks krediti ei ania, on natukene liikumist märgata. Tahame loota, et rahanõõdumise tagasilükkamine seda liikumist mitte ei wähenda, waid just suurendab. Kredidi lubamisega jääksiwad aga kõik uuendused soiku, mis mitte sündida ei tohi.

See on tõsi, et neil laewastik ülewaatustel ja wastuwõtmistel suurepäralisest liikuda wõiks, kapten Semjonow toob aga omas raamatus näitusi, misjugune see laewastik tõepoolest on, iseäranis Port-Arturi laewastik, mis 20 päewa aastas sõidul wiibib.

Huwiaw on tähele panna, kudas meie Kaugeida asemalitseja, see sealse laewastiku ülem ja politika ajaja, meie ja Jaapani laewastiku wastastikku määrtust hindas.

1903. a. teatas admiral Alekseejew: „Praegust on wõimata, et Jaapani laewastik meie oma ära wõidaks." Ja edasi: „Jaapanlaste maaletulemine Inkous ja Korea lahes on wõimata." Ja ometigi teate teie, et tõde mõne kun pärast seda nende sõnade üle naeris. Meie maksime selle hindamise eest wäga kallist maksu.

Ja mis siis sündis? Kas see, kes meie seisukorda wäga hästi pidi teadma, kes meid, nõnda ütelda kuritahtlikult pettis, karistatud on? Ei. Tema otsustab ülemas palatis nagu meiegi mõne päewa pärast mereasjanduse eelarwe saatust. (Tormilised kiiduawaldused kõlkidel pinkidel).

Kõnelbakse kogunt, et teda mereministriks nimetada tahetawat. Kuulujutud, mis seda tõendawad, haikawad ikka wisamalt ringi käima.

Kudas peaseme meie sarnasest seisukorrast? Siin ei pea meie mitte üksi endise aja pärandusest, waid ka endistest inimestest ja tegelastest lahti saama.

Siin pööran mina kommisjoni aruandja arwamise juurde tagasi, et kõigekõrgem wõim erapooletult ja asjatundlikult järele katsuda peab laskma, misjugune meie mereasjanduse ja laewastiku seisukord enne sõda ja sõja ajal oli.

Ainult sel teel wõib walitsus enesele õiget pilti ette kujutada, ainult sel teel wõib ta nendest isikutest lahti saada, kes meil kurwa minewiku pärast süüdlased on.

See oleks samm, mis rahwaasemikkude ja terwe rahwa usaldust wõidaks (kiiduawaldused pahemal pool ja keskel).

Meie teame, et uuendusi mitte öö-päewa ega kuudega wõimalik pole maksma panna.

Ka sellepärast ei taha meie walitsusele etteheiteid teha, waid sellepärast, et sugugi näha ei ole, nagu oleks walitsus uuele teele astunud.

Meie laewastiku asja peab järele uuritama ja sellest Kõrgemale Juhile ja rahwaasemikkudele teada antama, kes meid wiimase sõja hukatusele wiis.

Peaminister Stolõpin: Peale seda, mis siin mereministeriumi eelarwe kohta ette kanti, mõistate teie, herrad wolikogu liikmed seda raskest, lootuseta tunnet, millega ma oma kohut täites peaaega kaotatud asja kaitsema pean.

Tele küsite minult, mispärast walitsus riigiwolikogu enamuse otsuse alla ei paenuta? Mispärast ta ennast krediti nõudmiseest lahti ei ütle? Sest igaüks wõib näha, et wolikogu enamuse wastuseismine mitte riigiwastaste tunnete peal ei põhjene. Selsega tahab wolikogu ministeriumi nuendustele tõuke anda ja kuritöödele piiri panna. Wolikogu enamuse arwamise järele peab nõudmise täitmata jätmine Wene mereasjanduses pöördepunktiks olema.

Peale kaotust on aga walitsuse kohus uuesti jõudu koguda ja ühele tugewaks ühineda. Walitsus ei wõi mitte ära kohkuda ega alalisest süüdlasi otsida, nagu sellekõnd. Tema peab oma jõudu koguma ja hõiwituse jälgi uuesti üles ehitama.

Selleks on muidugi plaani, on kõigi riigiasutuste ühisi tegewusi waja.

Sellele teele astus ka praegune walitsus sest päewast saaik, kui wõim tema kätte anti.

Walitsus saab aru, et laewastiku uuendama peab, kuid teab ka, et enne seda ministeriumi uuendust waja on. Kõigile nendele määrustele olen ma walmis alla kirjutama. Ma lähen edasi. Olen kindel, et ka mereasjanduse asemikud, kes Keisri Majestedi eest wastutama on, neid määrust mitte õõrwale ei lükka.

Mina soowin, et teie mõneks ajaks, lühikeseks ajaks selle kohkunub oleku üle wõitu jookite, mis teie üle wõimust on wõtnud ja millest wolikogu liiga Gutshkow praegu kõneles. Unustage põletawai walu, mida laewastiku meeletuletamine äratab ja asuge erapooletult küsimuse otsustamisele.

Selle järele nõttab, misjugused ülesanded walitsusel täide saata oleks ja mis ta selles asjas juba teinud on.

Nõnda on mereministri abi auet ja merekindralstaab asutatud. Wiimasel ajal on enam tehtud, kui terwel kümnel aastal.

Palju on weel teha, herrad, ja palju saab ka tehtud. Niisugust nõiakeppi pole olemas, mille puudutamise järel terwe ministerium üke sõjamaalguga ümber muutuis. Ka seisma ei wõi jääda, muidu sattuwad laewaehituse töökojad korratusesse kaotawad tehnikalise wiludusse, teadmise ja inimeste looma jõuu, mis asja juures tarwiline on.

Need on arwamised, mis mind wolikogu käest ministeriumile nelja soomustaema ehitamiseks neljaks wiieks aastaks kreditii nõudma sunniwad. Ma arwan, et see ettewõte riigile mitte kahju ei too.

Nõhtawasti tahab wolikogu ministeriumit tema haigusе käest haawaarsti kombel ära peasta. Mina arwan aga, et see nõnda mitte ei lähe. Arwan, et teie selle läbi laewastikule peale realse kahju weel kõlbliit kahju teete.

Mu herrad, teie usute ministeriumi ümbermuutmise sisse. Kuid selle läõgi peale waatamata, mida teie andma walmistate, saab ministerium ümber muudetud, sest, peab tunnistama, et peajõud mitte asutuses, waid inimestes peitub.

Inimesi, mu herrad, on aga kõikides asutustes, ka mereministeriumis, wähe, kuid need uued jõnud, mis mereasjanduse ettesotsa on seatud, peamad oma peale wõetud ülesande suurusest ja wastutuserikkast kohustest aru saama.

Olete teie selle peale ka mõtelnud, et nõudmise täitmata jätmine wastutusi enda pealt teie peale tõmbab. Teie, mu herrad, tõendate, et teie krediti ainult mõneks kuuks ei luba, kas see aga nõnda on? Teie sootte ministeriumi ümberloomisi?

Ministeriumit wõib mõne kuuga küll ümber luua, kas wõib selle lühikese ajaga aga ka ümberloomise tagajärgesi kätte saada? Millega wõib mereministerium mõne kuu pärast teie ees kiidelda?

Ei, mu herrad, mina olen kindel, ka mõne kuu aja pärast leiate teie, et laewastiku ehitamiseks weel paras aeg kätte jõõnud pole.

Kuid teie pealetungimised ja awalikuks tegemised on mereasjandusele suuresti head teinud. Olen selle peale kindel, et wolikogu ajal niisugused asju enam ette ei wõi tulla, nagu see ennemalt sündis (kaukeswad kiiduawaldused).

Mina lähen kaugemale ja ütlen, wõib olla, mereministerium ei suutnud weel mitte usaldust äratada, kuid ärge temale wõimataks tehke oma jõudu näidata, ärge talt juuri ära kitkuge.

Kas teie sellega asja parandate, kui teie esimil läbikukkunud koolipoisiit õperaamatud ära wõtate. Siis teeie teie ka laewastikuga midagi sellesarnast.

Meie laewastiku uuels sünnitamiseks on aga üksainus abinõuu, üksainus sõna — edasi! (Kiiduawaldused).

Peale ministri kõnet tehtakse waheaeg kuni kella wiieni.

Swegintsew wastab ministri kõne peale, näidates, et wiimane midagi uut eite pole toonud. Mis ta kõneles, oli wolikogule juba ammugi teada. Nõutakse raha, et laewastiku ehitada. Kuid laewad ehitatakse wäljamaal. Egitage laewad Wene wabrikutes, siis on teie wabrikud töö pärast mureta (Kiiduawalduste torm).

Meile üteldi, et koolipoisile on waja raamat kätte anda. Kui koolipoisis algebraga läbi kukkus, teie aga temale Hiina keelt õppida annate, siis ei aita teie teda põrmugi edasi.

Asi wõetakse healetamisele. Raha lubamise poolt on 78 wastu 134 healt. Nõnda on rahanõõdumine uue laewastiku ehitamiseks tagasi lükatud. Sellega on wolikogu eelarwet 14.112.195 rubla wõrra wähendanud.

Koosolek lõpeb kell 12,5 min.

Wäljamaalt.

Ülesülidine algharidus Ungrias.

Ungria parlamendis oli neil päiwil ülesüldise algharidusе seadusеelnõuu arutamise all, mille kallal walitsus mitu kuud tööd tegi ja nüüd wõimaks parlamendile selle seadusеelnõuu läbiwaatamiseks ette pani. Seadusеelnõuu jaotab kooliks kahte liiki, nimelt: algkoolid ja põllutõõkoolid. Kõige suurem maks sunduslise algharidusе eest, mis kolm aastat kestab, määratii 16 krooni peale, kuna aga kohalikud elanikud maksust täiesti wabad on.

Algkoolid jäämad walmulikkude järelwaatuse alla. Igal rahwusel on algkooli tarwitamisel õhesugused õigused. Põllutõõkoolide sisseseadmine on igas sarnases maakohas sun-

buslik, kus mitte wähem, kui 50 öpilast leidub, kes algkooli läbi on teinud.

Ainukeseks punduseks on sellel seaduseeelnõuul see, et algkoolid endist witsi waimulikude mõju alla jäämad.

Iseäranis tähtis on see määrus seaduseeelnõuus, et igal rahwusel ühesugune õigus on algkoolide tarwitamises. Üleüldiselt tuleb seda seaduseelnõnu edumõttelisels nimetada, sest selles püütakse Ungria rahwaste haridust tõsta. Ungria walitsus on sellega, et ta üleüldise sunduslise alghariduse maksma paneb, sammu astunud, mis rahwa elujärge tõstab ja üleüldises edenemises kõige mõjuwamalt kaasa aitab, sest rahwa tugewus seisab just rahwa üleüldises hariduses.

Würst Eulenburgi asjus.

Würst Eulenburgi kohtuasjast oleme juba waremalgi lugejatele teatanud. Nüüd tulewad uued teated, mis suurt kõmu sünnitawad. On põhjust isegi arwata, et koguni sarnane linbi on asumas olnub, kuhu würst ainult sarnaseid isikuid kutsus, kes loomuwastalises suguelu küimuses würstiga ühemõttelised olimad. Nüüd on krahw Wedel, Saksamaa keisri Wilhelmi hea sõber, kohtuliku ülekuulamise juures wandega tunnistanud, et ka tema olla selle klubi liige olnub.

Keiser Wilhelm andis kõigu krahw Wedelit wiibimata ametikohustest, mis ta keisrikojas täitis, lahti lasta.

Kuulu järele olemat krahw Wedel Italiasse põgenenud.

Mäss Afganistanis.

Hiljuti teatasime piiriäärsete rahwaste mässu kohta, mis Afganistanis inglastele palju waewa sünnitas. Nüüd tulewad teated, et inglased mässu täiesti on maha surunud. Kindral Wilcox on oma ofawust sõjakunstis ja karistuse mõesakkade juhatamises tõtelikult näitanud. Wiimane mohmandide laager wõeti hiljuti inglaste poolt äramille järele pärismaalased kõik laialt põgenesiwad. Aga tõigi selle peale maatamata teatab rewolutsioonilise liikumine Indias edasi. Uhtlasi teatawad ajaleheed, et inglased nüüd Amerikast rewolutsionilise liikumise juhtisi otsida ja hulk salapolitseinikkusi sinna saatnud.

„New-Jork Herold" teatab, et rewolutsioonilise liikumise juhid on propagandistidele ja agitatoritele käsu andnud laialist kihutusetöös Indias ette wõtta. Peaasjalikult kutsutakse Indias rahwast üles Inglise walitsuse asutusi ja Inglise kaupa boikoteriba. Kas sarnane boikot Indias mingisugust mõju awaldab wõi mitte, on raske otsustada, niisama et wõi ka loota, et Indias see boikot läbi läheks, kuid seda peab tõisgi tähele panema, et India rewolutsioonilist liikumist praegu juhatawad, kes politikaliselt kindla koha peal seisawad ja kõrgema hariduse oleliseb on. Waremalt on ka alati Indias käärimine olnud ja siin ning seal awaliikuks mässuks muutunud, kuid see on ainult päriismaalaste poolt iseseiswalt toime pandud. Nüüd on aga liikumine kindlama kuju omandanud ja igatahes seisame meie sündmuste ees, mis weel tulewikus Indias korduma saawad.

Saksamaa maapäewa walimised.

Maapäewa walimised ei ole weel lõppenud, kuid sellegipärast on pilt juba küllalt selge, mitsugust kuju tulemane maapäew omandab. Maapäewa sisemine korb ei ole palju muutnud. Enamus on ikkagi keskerakonna ja alaihoiblikude kätte jäänud. Wabameelsed kaotasiwad oma kahepaikse politika ajamise ja igasuguste alandawate lepingute tõttu 4—5 kohta ja, mis weel kõige tähtsam — mõju rahwa ja teiste erakondade ees.

Just selle wabameelsete kahepaikuse politikaajamise tõttu tungisiwad sotsiaaldemokradid läbi ja wõitsiwad 7 mandaati, neist 5 Berlinis.

See sotsiaaldemokratide wõit on ühtlasi ka meeldetuletamiseks selle kohta, et praegune kolmeklassiline walimisewiis ära on iganenud ja tõegi oma otsekohest otstarbet ei täida. Kolmeklassilised maapäewa walimised on peaasjalikult sellepärast mustma pandud, et maapäewast demokratlisi ja sotsialistlisi elementisi eemale hoida.

Niisama on need walimised ka otsekohene meeleawaldus selleks, et ka Preisi maapäewa walimisi üleüldise walimise süsteemi järele korraldada ja üleüldist healeõigust kõige seada tuleks. Praegu on Preisi maapäewa walimised awaliku healeandmisega, arusaadaw, et Preisi junkrud, kui mitte just otsekohe, siis kaudseti walimiste peale mõjuda wõimad, wähemalt wõimad nad walimiste peale mõjuda, kuid sellegipärast on nad 22 kohta kaotanud. See näitab, et junkrite mõju üleüldiselt kitrelt wäheneb.

Nüüd enam ei saa Preisi maapäewal junkrud „iseseskel", nagu nad ütelda armastawad, asju ajada, waid nüüd peawad nad ka sellega leppima, et tööliste asemikud maapäewast osa wõtawad. Walimiste politikaline tähtsus ei ole weel põhjalikult selgeks saanud, kuid siisgi saiwad neist walimistest õpetust, nimelt Preisi walitsus ja liberalid, kes witmesel ajal kõige mõjuwamat osa politikaerakondades etendasiwad. Berlinis taganesiwad just sellepärast hulk walijaid liberaldest ära, et need würst Bülowile mitte wastu ei astunud, kui witmane walimisewiisi uuenduse wastu ägedalt wälja astus. Sellega essisiwad liberalid ühes walitsusega ja kannatawad nüüd oma essisammu pärast. Kui liberalid seda õpetust mitte tähele ei pane, siis ähwardawad neid tagurlased ühelt poolt ja sotsiaaldemokradid teiselt pooli koguni maha suruda.

Üleüldiselt on kohtasi liberalid ja tagurlased kaotanud: Tagurlased 22 kohta, erapooletud tagurlased 7, natsional-liberalid 18, tsentrum 8. Ennemalt sotsiaaldemokratlisi Preisi maapäewal ei olnud, aga nüüd on neil seal 7 kohta. Walimata on weel 60 saadikut, niisama on weel ka järelwalimisi, kuid iseäranis suurt muudatust neist loota ei wõi.

Inglismaalt.

Hiljuti teatasime, nagu weel lugejad mäletawad, et Inglise parlamendis tööliste saadik O'Grebi kuninga külastäigu kohta Wenemaale tööliste erakonna rahulolematust awaldas ja ettepaneku tegi, et eelarwe, mida wäeliste asjade minister parlamendile ette pani, wiimase poolt tagasi lükatakse, et sellegi kuninga külastäigu kohta Wenemaale protesti awaldaba.

See ettepanek oli nõnu päewakorral ja lükati suure enamusega, 225 healega 59 wastu, tagasi.

Inglismaa wabameelne ajakirjandus awaldab oma pahameeli selle kohta, et tööliste erakonna asemik sarnaste asjadega ette astub, mis millegisi seisukohast waadates heaks kiita ei wõi. Sarnane tööliste saadiku tegumis wõiba ainult tagurlistele ja rewolutsionilistele elementidele meelejärele olla, suna ta aga Wenemaa ja Inglismaa wabameelsete juures hukkamõistmist leiab.

Hispania parlamendis rusikawõitlus.

Sisemiste asjade minister tegi oppositsioni erakonna kohta haawama tähenduse, mille peale oppositsioni erakonna liikmed istmetelt püsti tõusiwad ja meeleawalduse sarnase ministri tegumisi wastu toime paniwad. Walitsuse pooleohtjad asusiwad oppositsioni erakonna liikmetele lähemale, mille peale äge maielus tõusis, mis mõimaks rusikatega lõpetati. Keegi walitsuse pooleohtja pekis oma kepi wabarliklase selja peale puruks. Koosoleku juhataja lõhkus mitu kella ära, enne kui saadikud rahulisemaks jäiwad ja koosolekut jälle edasi wõis pidada.

Päewauudised.

Keisripäewad Tallinnas.

8. Täna hommikul kella 7 ajal sõitis Keiserlik rong Tallinna waksalisse. Sõidus oliwad Majestebid Keiser ja Keiserinna Aleksandra Feodorowna, Keiserlikud Kõrgused Suurwürst Troonipärija, Suurwürstinnad Olga Nikolaewna, Tatjana Nikolaewna, Anastasija Nikolaewna ja Maria Nikolaewna, siis Suurwürst Mihail Aleksandrowitsh, Suurwürstinna Olga Aleksandrowna ja tema kõrge abikaas prints Peeter von Oldenburg.

Kui kella 8.30 minutil teine Keiserlik sõit Majestedi Keiserinna Maria Feodorownaga siia jõudis, läks Keisri Majestet Keiserliku perekonnaga teise rongi peale, mis kohe sadama poole edasi sõitis. Sadamasse oliwad rongi tulekuks ajutine Balti kindralkuberner, kuberner ja mere- ja sõjawäe ülemad kogunud, ka olt 87. Nõsloti jalawäepolgu rood lipu ja muusikakooriga üles seatud.

Kui Majestet ammuhtidest mööda oli sammunud, marsiis rood Keisri Majestedist mööda ja sai Majestedi tänu osaliseks. Selle peale sõitis Majestet Keiserliku perekonnaga aurupaatidel jahi „Standarti" peale.

Kella 10 aegu tuli filmaptirii Inglise laewastik nähtawale; kõige ees oli kuninglik jahi „Victoria and Albert", siis tuli ristleja „Minotaurus" ja selle peale ristleja „Achilles".

Inglise laewade madruseid se isiwad raade peal püsti. Wene laewad lasiwad terwituse paukusi, millele Inglise laewad wastasiwad.

Jahi „Victoria and Alberti" lael oliwad Majestebid Inglise kuningas, kuninganna ja printsess Victoria. Kui Inglise kuninga jahi „Standarti" lähedal ankrusse oli jäänud, läks Keisri Majestet Inglise kuningat terwitama. Kui Majestet Inglise jahi peale astus, mängiti Wene riigilaulu. Peale sõbamliste terwituste ja kuninga saatkonna esitelemise läks Keisri Majestet, Inglise laewade terwituse paukudel, kuninga, kuninganna ja printsess Victoria, nii kui ka kuninga saatkonna saadetusel „Standarti" peale, kus Inglise riigilaulu mängiti. Siin wõeti kuninglikud Majestebid Keiserinnade Maria Feodorowna ja Aleksandra Feodorowa, muu Keiserliku perekonna liikmete ja ministrite poolt wastu. Saatkonna esitelemise järele läksiwad kuningas, kuninganna ja printsess Victoria, Wene laewade terwituse paukudel, jahilaewa „Victoria and Alberti" peale tagasi.

*

Keiserlikude Majestetide saatkonnas on:

Keiserinna Majestedi Aleksandra Feodorowna kojadaamed würstinna E. N. Obolenskaja ja O. E Bützow, Keiserinna Majestedi Maria Feodorowna kojadaame krahwinna O. F. Heyden; peaminister riigisekretär Stolõpin, Keisri õueminister kindraladjutant parun Fredericks, wälimiste asjade minister õuemeister Iswolski, mereminister kindraladjutant Dikow, Wene Londoni saadik krahw Benkendorff, Keiserliku õuekantselei ülem kindralmajor Mossolow, tiimadjutant polkownik würst Orlow, kindralmajor Daschkow, tseremonimeister Sawitski. Majestedi ihuarst riiginõunik Botkin, tiimadjutant kapten Dreuteln ja Suurwürsti Mihail Aleksandrowitshi adjutant rittmeister Mordinow. Majestedi kuninga Eduardi juurde on määratud kindraladjutant rittmeister Golitsõn, kontreadmiral krahw Heyden ja Londoni agent kindralmajor Jermolajew.

*

Majesteti kuningast Eduardi saadawad

Inglise kuninganna, printsess Victoria, alamriigisekretär ja endine Inglise Peterburi saadik Hardinge, Carl Goy, admiraliteedi esimene lord, admiral sir John Fisher, sõjawäe kindralinspektor kindral French, kammejunker baronet sir Edmondstone, tallmeister kapten S. Forterqieux, tallmeister major Ponsonby, wälimiste asjade ministeriumi juurde määratud viscount Errington, kuninganna õuemeister mrs Antrim. Tallinnas wiibisiwad kuninga wastuwõtmiseks: Inglise saadik baronet Arthur Nicolson, meremINisteriumi saadik kapten Stanley, sõjaministeriumi saadik oobrist Windam ja saatkonna ametnik O'Bern.

*

Wäljasõit Kroonlinnast.

25. mail sõitsiwad Kroonlinna suurelt reiblit, teatab „Pet. List.", keiserlikud jahtlaewad „Standart", „Poljarnaja Swesda" ja „Tsarewna" wälja. Jahtlaewade saatjateks on liini torpedopaadid, mis kontradmiral Essen juhatuse all on.

Peterburist tulnud teade, et ella merel halb ilm olla olnud.

„Standardi" peal sõitsiwad Tallinnasse Keisri Majestedi lipukapten wiitseadmiral Nilow, kontradmiral krahw Heyden, tema abiline leitenant Wõtrubow.

26. mail sõitis, nagu „Pet. List." teatab, meremINister kindraladjutant Dikow ristleja „Almas'iga" Tallinnasse. Temaga ühes sõitnud ka peamerestaabi ametnikud.

Peale selle sõitwat sellesama tehe ellasel teatel Tallinnasse sõdurmibe erakorpuse juhataja kindralleitenant parun Taube ja tseremonijaoskonna asemikud.

25. mail sõitnud Tallinnasse Peterburi politseiametnikud ja kaitsemäe ametnikud.

Ametnimast telegrafeeritakse sellesamale lehele: Tallinna majadel ja ametipaikadel on hulgani lipustusi. Kunstliselt ehitatakse Tallinna sadam ära. Wõerastemajade numbrid üüriwad maalt kokku sõitnud mõisnikud enestele.

25. mail tuli Tallinnasse 16 kirjasaatjat Inglismaalt, 8 — Läänemeremaadelt, ja 5 — Peterburist. Uudistatel on elaw liikumine. Mõisnikkude majas, meremäe klubis ja teistes walitsuseasutustes oldakse wastuwõtmise ettewalmistustega kibedasti ametis. Inglise kuningapaari lähewad Tallinnast mõned aurulaewad rahwaga wastu wõtma.

*

Linn on tälelises lipuehtes. Ilm on ka wäga ilus, kerge maikuu tuule õhk lehwitab lippusi.

Meie linna wana raatus on üleni ehtes. Ta ette on rohkesti lilleši kantud, seinad üleni riietega ära ehitatud ja tahe riigi wapid, Wene ja Inglise omad, on ülewal raatuse seinal.

Maikuu pähe ja lehwiwad lipud annawad meie linnale otse pühapäewa tuju.

Liikumine uuitsatel on rohke. Kõrgetelt kohtadelt, nagu kiriku tornidest ja mägedelt waatawad inimesed pikasilmadega mere poole.

Juba hommiku wara oli rahwast rohkesti wäljas. Inimesed tõttasiwad waksali ja raudtee poole

-s Peaminister P. A. Stolõpin on täna hommikul ristleja „Almasi" peal Tallinna reidile jõudnud.

*

Keiserlikud jahilaewad

„Standart", „Poljarnaja Swesda" ja „Tsarewna" jõudsiwad ella hommikul kella 1/27 ajal siia; nendega ühes ka „Aasia". Jahid jäiwad reidile ankrusse.

*

Wäljamaa kirjasaatjad

sõitsiwad, nagu „St. Pet. Zeit." teatab, 24. mail Tallinna. Nende hulgas on 12 Inglise lehtede kirjasaatjat, keiledest mitmed otse Londonist siia sõitsiwad.

*

Kapten Attemann,

jäälõhkuja „Stadt Reval" juhataja, sai ametama kutse, Inglise kuninga jahti „Victoria and Albert" Kiel linnast siia juhtida.

*

Tallinna G. P. Narusbecki kaubanduskooli õhtukursused

lõpetasiwad 26. mail järgmised isikud: E. Krik, M. Waga, A. Priskar, A. Pachel, Marta Israel, A. Reinberg, K. Meri, Alma Israel, Elwine Wiedemann, Anna Lemnitz, Meeri Redlich, Noora Bleimann, W. Jankowski, A. Strutskin, P. Jankowski, J. Settermann, W. Ari, P. Israel.

*

Narwa sitsiwabriku direktor, H. Peltzer,

on „Õigusse" teatel 17. mail marutõbekahtlasest koerast hammustatud. Direktor Peltzer on Peterburi Pasteur-instituti sõitnud.

Raudteede naisarstid.

Raudteedel teenimad ka naisarstid. Uks raudteearsti kohustest on teenistusesse astujaid läbi waadata. Et suurem osa raudteede teenijaid meesterahwad on, siis on raudteede naisarstide seisukord piinlik. Sellepärast keelas teedeminister naisarstide teenistusesse wõtmise teede peale ära. Selle wastu soowitatakse naisarstist naiste ja laste raudtee haigemaja jaoskondadesse ametisse seada, kus nendel rohkem teenijate perekondasi arstida on.

*

Ametnikkude eksamid.

Kõrgemates ringkondades, teatab „Pet. Gaz.", kõneldawat, et riigiteenistusesse wõtmist tahetawat tõlkja muuta.

Niisuguste isikute tarwis, kes riigiteenistusse soowiwad astuda, asutatawat iseäralised eksami-kommisjonid. Nende inimeste kohta wõetawat läbikaatsumine ette, kas ta riigiteenistuse jaoks kõlbuline on.

Eksami alla käiwad kõik isikud, olgu neil keskkooli ehk ülikooli haridus. Niisama piiratawat ka keskkooli haridusega isikute teenistuses edasipeasemist.

*

Raebtuseraamatud.

Teedeministeriumisse on seaduseeelnõuan sisse antud, mille järele raudteedel olewatesse raebtuseraamatutesse sisekirjutamist tahetakse muuta. Nagu teada, oliwad siiamaale raebtuseraamatud jaamade peal, kus reisijad neid wõlfiwad sisekirjutamiseks nõuda.

Tulewikus tahetawat peale jaamade peal olewate raebtuseraamatute ka igasse rongi need sisse seada, kus ülemkonduktorid, kes rongides sõidawad, neid peawad reisijatele nõudmise peale wälja andma.

*

Ohwitseride ajakirjandusest osawõtmise kohta.

Ühes hiljuti awaldatud käskkirjas juhitakse selle peale tähelepanemist, et ohwitserid sagedasti ajalehtedes polemaladbilisi kirjasi awaldawad, kus juures kirjatükkide kirjutajad oma nime juurde oma sõjawäelise seisuse ja auunime lisawad, mis sõjawäe seaduste wastu on. Sellepärast keelab sõjaminister ohwitseridele ära, oma erakirjatükkidele, peale nime, seisust ja teenistuseastet nimetada.

*

Kuratori Lewshini

lahkumise puhul korjatawat „Düna-Zeitungi" teatel, Riia Wene elanikkude seas palwekirjale allkirjasi, milles rahwahariduse ministrite ja peaministri palutakse kurator Lewshini Riia õpperingkonna kuratoriis edasi jätta.

*

Peterburi ülikooli Eesti soost professorid.

Nagu „Õigusele" kirjutatakse, on Peterburi ülikoolis professorite hulgas kolm eestlast: akademikus prof. K. Salemann, Hommikumaa keelte jaoskonnas, ajaloo professor E. Grimm ja priwaatdotsent J. Tiander, keeleteaduse jaoskonnas.

*

Suwekursuste kohta.

Suwekursuste programmid.

III. Neiu Helmi Einbergi ettelugemine.

Alkoholiküsimus teaduslisel walgustusel.

1) Ajalooline ülewaade joowastawate jookide tarwitamisest ja nende wastu wõitlemisest.

2) Alkoholiliste jookide toiduwäärtus ja keemiline koostuseade (mõnesuguste katsetega).

3) Alkoholi mõju: a. organismuse, b. mõistuse, c. järeltulewa sugu peale (modellide ja tabelite abil).

4) Alkohol ja tõstus ning töölisküsimus.

5) Mõned (3—4) näitetunnid karskuseõpetuse andmises.

IV. Dr. Fr. Akeli ettelugemised.

Tähtsamad peatükid terwishoiu-õpetusest. Sisejuhatus. Õhk ja kliima. Wesi. Elumaja. Kehakate. Toidained. Terwisehoidmine tõõstuses.

Wiimane aeg on otsust teha, kas suwekursustele Tallinna tulla wõi mitte. Kursused algawad juba 4. juunil peale ja kestawad 27. wõi 28. juunini. Mitmed ettekandjad, kes waremalt lubanud tulla, on wiimasel ajal mõnesuguste tähtsate ja wähem tähtsate põhjuste pärast tagasi astunud, nende asemele on teisi kutsutud; nii et lõpuline eeskaua järgmine saab:

Kirjanduse teoria; waade uuema kirjanduse peale — hr. Otto Peterson (10 tundi).

Uuemad kirjanduslised woolud ilmakirjanduses — hra J. Aawik (5 tundi).

Eestikeele õpetus — hra Ernst Peterson (10 tundi).

Kunstiline lugemine (lühidalt kokku wõetud, pikem kursus harjutustega on eraldi, nagu tänases numbris teisest teatest näha) — hra Otto Peterson (5 tundi).

Loogika — hra A. Kapp (6 tundi).

Looduseteadus, nimelt eluteadus ja toomade olu — hra J. Pliper (20 tundi).

Inimese kehaehitus, terwisehoid, külgehakkawad haigused — hrad Leesment, Akel ja Maüing (16 tundi).

Kaswatusteadus — hrad Ollik, T. Kuusik, E. Peterson (8 tundi).

Muusika, iseäranis tähelepanemist juhitakse laulu õpetamise peale koolides — hra A. Topmann (16 tundi).

Koldea ja Baabeli ajaloost wäljakaewamiste põhjal — hra R. Jürgens (5 tundi). Estetika ja joonistamine — hra W. Päts (10 tundi).

Karskuse õpetus — neiu Einberg (8 t.).

Ettelugemisi on ülepea 119 eeskawas; nii et iga päewa kohta 6 ettekannet tulewad. Terwe kursuse eest on maks 3 rubla, wallakooliõpetajatele pri. Üksikute õpeasjade peale piletisi ei anta; aga üksikute ettelugemiste jaoks müüdakse piletisi wäikese maksu eest (5—10 kop. tund.)

Ulesandmisi wõtawad wastu: hr. E. Hubel (Wittenhofi uul. 3.) ja hr. J. Tappmann (Toom-Waestekooli uul. 3.).

*

„Walwaja" peakoosolek.

Z. Ella õhtul peeti karskusekuratoriumi ruumides karskuseselts peakoosolek ära. Juhatajaks waliti hra Hubel, kirjatoimetajaks hra Maide.

Hra Rahamägi annab Pärnus 21.—23. juunikuu päewadel ära peetawast karskuskongressist aru ja loeb päewakorra ette, juurde lisades, et kui koosolek tarwilises tunnistab, siis seda päewakorda mõne punktiga täiendada. Selle üle awaldati mõnesugusid mõtteid ja soowisid; et kongressil juba pikk päewakord on, mis kolmels päewaks jätkub, siis wõetakse M. Niisami poolt ettepandud resolutsion ühel healel wastu, et „Walwaja" saadik kongressil läbiräägitmiste all salakõrtside küimuse tõne alla wõtaks ja selle wastu wõitlemiseks abinõusid otsitaks, sest et salakõrtsi wiimasel ajal õige rohkesti on tekkinud, nii maal ku linnades.

Kongressi saadikuks waliti hra Rahamägi ja määrati temale sealkäimise kuludeks 15 rubla.

Juhtumise korraks, kui liisu läbi wõlja astuwatest karskuse kesktoimekonna liikmetest mõni uuesti ennast walida ei lase, siis wõib saadik „Walwaja" nimel kandidatsi ballotteerimiseks ette panna. Ules seati herrad: Hubel, Rüütel, Niisam, Lubi ja Põld. Heatesi sõitwad: Niisam 16 poolt, Hubel 10 poolt, Rüütel 10 poolt, Põld — 6 ja Lubi 1 heale poolt. Nii on esimesed kolm tarbekorrat ettepandawad kandidadid.

Kesktoimekonna asjaajaja palkamine tunnistati ka edaspidi tarwiliseks, leitti aga, et senine palk napp on; toimekond tõõtab praegu defitsidiga. Otsustatakse edaspidi kirjatoimetaja palgaks iga liikmemaksu summast 5 kopika asemel 20 kopikat kesktoimetonnale saata.

Karskuse ajalehe afutamise küimuses jõuti otsusele, et kui leht omaga et peaks wälja tulema, siis selts kuni 30 rublaga walmis toetama on. Koosolijate seast lubasiwad 16 isikut lehte tellimisega toetada.

Põhjuskirja muutmise asjus luges hra Rahamägi kesktoimekonna poolt kokkuseatud üleüldise karskuseseltside põhjuskirja ette ja andis seletusi, misuguستes punktides uus wanast lahku läheb. Uue põhjuskirja järele tohetakse seltsile karskuse asjus õige lataldasem tõõpõld awada, mida praeguste olude juures iganes wõimalik on.

Uhtkute paragrafide järele wõeti põhjuskiri wastu ja tehti eestseisusele ülesandeks, seda ülemale poole kinnitamiseks ette panna.

Seltsi korteri asjus ei ole mingit otsust saadud. On küll otsitud ja kaubeldud, aga seni pole weel kohast ruumi linna keskpaigas leitud. Hõda korral üüritakse linna serwale ruumid, kui aga sündsaid leidub.

Koosolek lõppes kell 2 hommikul.

*

Ilm

oli öösel laupäewa ja pühapäewa wahel Tallinna ümbruses 1° külm. Ka Läänemaal saab „Rev. Beob." ööküimadest teate. Ka laupäewase lumega segatud wihma järele wõis külma oodata, sest et ilm õhtul selgeks läks.

Loodetawasti ei kannatanud külma läes põllud.

*

F. Enesetapmine.

Pühapäewa õhtul wiskas enda kohaliku tütarlastegümnaasiumi kooliõpetajanna Olga Glagolew Pärnu maanteel üleõõldukohal Peterburisse minema rongi alla, kus ta surma sai. Ta oli 22 aastat wana. Põhjused teadmata.

*

F. Tulekahju. Eila õhtul kell 11 oli kommerts-uisutee majakeses tuli lahti peasenud, saadi aga kohe jälle ära kustutada.

Wastutaw toimetaja P. Grünfeldt.
Wäljaandja A. Peri.

Kas Teie pole weel ostnud?

Ainult see on kõige parem ninanubakas

kõige suuremast Lõuna-Wenemaa wabrikust

„Kuld Kala."

Ilma kalata — järeletehtud.

Tal. Eesti teatri „Estonia“ näitlejate ringreis.

Direkt. P. Pinna ja Th. Altermann.
Näitel. P. Pinna ja Th. Altermann.

Paides. 29. mail.

„Prokuror Aleksander.“

Kurbmäng 4-maatuses. Karl Schüler.

Keskнädalal, 28. mail jääb peremehe matuse pärwal

Nikolai Schmidti

kontori ja saewaski talitus selleks päewaks

seisma.

31. mail sõidan

mina tahets nädalaks kodust ära.

Dr. Ed. Soonets.

Sõidan ära

28. mail 3 nädalaks.

Dr. W. Sohn.

Salahaigust

— äkilis, tripperi, põie haigust, suguluse wõimetuse, naisterahwa ja rehmatismuse haigust wäta wastu hommikella 9—12, õhtu 4—9.

Петербургъ, Лиговка, д. № 75—77, кв. 4, Wäggi.

Elan nüüd

Endise Tartu maant. Langebergi maja nr. 6. Wõtan kõikugu haigeid, iseärasis naha- ja suguloade-haigeid (kõlbu) wastu kella 9—11 e. l. 3—5 ja 7—9 p. l. eli

Dr. I. Israelsohn.

Palwekirjast

ja kõikugu kohtulirjast kirjutan asjatundlikult ja odawalt ja wõtan oma peale eiteastumiit kohtudes, Uuel uul. nr. 11, kort. 8, Kõseläik hoowis. 9ekt 6424

Eksamide wastu

palmistamise Liivalaia uul. nr. 29, kort. 6. 6746

Muusika edasijõudmiselt Moskwast ta oli jõudnud,

annan klaweri tundisi.

Betty Paulner, S. Tartu maant. nr. 35, kort. 9. 6735

Tüdrukut

on tarwis, kes hästi Saksa keelt räägib, mitte nooremat kui 13-aast., iga päew 3 tunniks 8 aast. lapse juurde, Kadrintalis, Liiwa uul. nr. 22. Jwanof. kella 5—8 p. l.

Tüdrukut,

kes keeta oskab on tarwis föömamajasse, S. Roosenkrantsi uul. nr. 1.

Tüdrukut

on kohe tarwis Uues Wene klubis Ringa uul. nr. 1. 6775

Korralikku tüdrukut

on äkiteentjaks tarwis Mine uul. nr. 3, kort. 4. Raadida kella 5—7. Sõõsekäik paradukest. 2 6781

Maalt tulnud tüdrukut

on tarwis Tellisiwi uul. nr. 17. Küsida poest. 6737

Köögitüdrukut

on tarwis, kes Wene keelt räägib. Ilma passita ja tunnistuseta mitte tulla, Narwa maant. nr. 37, kort. 6. Tulla kella 8—12 e. l. 6734

Wiisakat tüdrukut

on üksteentjaks tarwis Niguliste uul. nr. 9, kort. 3. 6764

Wiisakas tüdruk

wõib maa töö peale kohta saada. Kärel küsida Alemanni uul. nr. 19/8. kort. 15. 6766

Lapsehoidjaks

otsitakse maale Wene tütarlast 12—15 aast. Wõte uul. nr. 11. Küsida peremehe juures. 6741

16-aast. tütarlaps,

kes kolm kohalist keelt räägib, otsib kohta wõõrastajaks paari eriste ehk mujale. Kirjad C. l. tal. „M. 3.“ all ära anda 6742

Falzijannad,

kes pahta töö teewad, tarwitatakse kohe raamatukõttja juurde Rataskaemu uul. nr. 14. Tallinnas. 6784

Kingsepatöö-tegijat,

uue ja wana töö peale, on tarwis Narwa maant. nr. 38. J. Mauming.

Leiwategijat

on tarwis, kes iseseiswalt töötab, wähemaste linna. Küsida Luisentali uul. nr. 6. 6711

Kätsepatöö-tegijat

on tarwis Saku Kitsal, H. Meisbergi juures. 6748

Kingtepa õpilast,

kes töö tunneb, on tarwis Liiwa uul. nr. 25. 6744

Pagaripoissi

on tarwis Narwa maant. nr. 22. Kompweli pöörlotta. 6745

Körget sissetulekut

wõib üks naisterahwas saada, kellel tõik kolm kohalikku keelt sõnas nii suurkirjas selged on ja 200 rbl. kautsioni sõõse maksta wõib, üks hea sissetulekuga äri diendamise jaoks. Palk ja protsendid. Kerge kirjalik ja sõnalik töö. Tõised pakumised J. E. tähtede all palutakse postkontori no poerpesan. Tühised kuulamised jäädwad ilma wastamata. 6682

Kainet pagaripoisk,

kes töös tunneb ja Wene keelt räägib, on tarwis S. Kompasna uul. nr. 12.

16-aast. poisi

on kauplusesse tarwis, Kadrintalis, Liiwa uul. nr. 37. 6750

Olen Tal. pauwilla wabriku wallisuseli õigused saanud

Tartus, Rakweres, Walgas, Pärnus, Wiljandis, Wõlkamaal j. n. e. wabriku **riide- ja kõiewabriku nõõride ladu awada.** Otsin kautsioni jõuulisi isikuid, kes kohalistes linnades ärialamisi oma peale wõtta soowiwad. Küsida Tallinnas, **Inthali raamatukauplusest, Kopli uul. nr. 2.**

sloormees

wõib korterit saada S. Balesna uul. nr. 16, kort. 2. 6787

Noormees

wõib korterit ja kosti saada Uue uul. nr. 34, kort. 10. 6785

Walge ilus

wäikene korter

on lasteta üürilisele välja üürida Pittenhoff uul. nr. 12, kort. 1.

2 kostilast

wõiwad Aegmõidus korterit ja kosti sanda. Wõiwad ka õppimises järeleaidatud saada. Küsida Wana Kalamaja uul. nr. 9, kort. 4. 6772

Pood

on ära anda Õle uul. nr. 18.

Suur uus maja

on müüa. Teatust saab Raua uul. nr. 9, kort. 1. 2 6693

Ehitusekrunt

on müüa S. Pärnu maant. nr. 112.

Automobil,

7—8 inim. jaoks, on iga moodi sõitude jaoks odawa hinna eest wälja üürida. Sealsamas tehakse ka kõikugu toru kui ka teisi kuluseparöösi odawa hinnaga, Kopli uulitsal, **Ramm.** 2tn 6662

Maja

ja ehituse krunt on müüa Magasini uul. nr. 25. 6774

Suplemisewann,

pruugitud riietekapi ja Türgi diiwan on müüa Wladimiri uul. nr. 22, kort. 5. 6769

Hea lüpsilehm

on müüa Nehatus, Wäo külas, Kristli peres. 6765

Lapsewanker

on müüa Luisentali uul. nr. 17, l. 4.

Ärareisimise pärast

müüdakse odawalt kummut, woodi, lapsewanker, theemasin jne. S. Tartu maant. nr. 82, kort. 17.

Müüdakse odawalt

hea lapsewanker, kruustang kogu pingiga, suur aas, suured pleksiläärid, tammepuust astja ja nõõrid rõngastega 28. Kalamaja uul. nr. 7, l. 6.

Wähe pruugitud

jalgratas

on müüa Luisentali uul. nr. 23, kort. 16. 6777

Odawalt müüdakse

kaks jalgratast, Türgi sohwa ja hea reform põhjaga madrats Ringkonnakohtu wastas nr. 6, Pajus. 6776

Päewapildi-aparat,

9×12, nikeldatud metall sisemusega, loodisaga j. m., maksab uuest 48 rbl., on **odawalt** müüa Warblase uul. nr. 5, kort. 3, A. L. näha p. l.

Must mära hobune

on müüa Lõuna uul. nr. 3. 6782

Uus riietekapi

ja kummut on müüa Kentmanni uul. nr. 28, kort. 3. 6788

Ärareisimise pärast

on hea hobune müüa S. Tartu m. nr. 68, kort. 7. 6790

Tembeldatud kett-kaalud

ja wihid müüdakse odawalt Kana uul. nr. 6, kort. 4. 6736

Odawalt müüdakse

hästi hoitud saalimõõblid 88 rbl., kapid, kummutid, sohwad, lauad j. m. a. Narwa maant. nr. 38, kort. 3.

Kõrester. jalgratas

on odawalt müüa Wiru uul. promenadil nr. 1. 6751

Kapsa taimeid,

head sellist Enkhuizeni kuulsus), mis juured ümmarguised paksu magusa lehtedega pead kaswatawad, on müüa Uuel turul tangumüüjate reas nr. 34.

Õlest kübarad

pestakse ja lakeritakse, ka tanud ja kübarad garneritakse odawalt, Pikal uul. nr. 29, kort. 10, Mustapea klubi wastas 6739

Ostan

wana kulda ja hõbedat ning mattan head hinda, kullasepp ja krawerija Hariu wärawas, Ploomeni õrwal. J. F. Willmann. 6783

Müüdakse riietekapi

kummut, woodi, woodi eesriide-puud, tammepuust astja, palm ja gummipuu Nürnbergi uul. nr. 4, kort. 9.

Uus harmonik,

3-me reaga, on müüa Wana Kalamaja uul. nr. 18, habemeajaja juures, Tallinnas. 2 6759

Munejad

Itaalia kanad on müüa. Sealsamas müüakse mune haudumise tarwis S. Pärnu maant. nr. 6. 6760

Kapsa- ja kaalitaimeid,

head sellist, on müüa Kesmia uul. nr. 5, Seemaldi kõrwal. 6757

Ainult enne nelipühi

müün paraja hinnaga suures wälja-wõlkus kõikugu **õlest kübaraid,** ilustatud ja ilma, lastele ning täiskaswanutele. Palun adressi boolega tähele panna, Karja uul. Kaffi m. nr. 1, B. Gehn. 6758

Soowitan häid wäärkeid

worstisi

Kasanski uul. nr. 9. 6749

Oma töötoas walmistatud

harjasi,

soowitab suwitajatele odawa hinnaga, nagu: põranda harjad 50 kop., käsi 30 kop., riide 25 k., pea 45 k., tõrwa 40 k. ja kõigi selliste maaduti pintslid. Tellimised saamad rutu ja wõimalikult odawalt tehtud. Kaupmeestele protsendid. J. Weldermann, Kuninga uul. nr. 9. Scheli panga wastas. Tallinnas. 5nlt 6140

Ärareisimise pärast on

kauplusekoht

kohe Jaanipäewast odawalt müüa. Maja pärisrundi peal, krunt jõe äärimõõda poole jõe rajaga, 2½ wersta Kehra wakkalist suure tee ääres. Kaupa teeb omanik M. Reisner sealsamas. Adr.: M. Рейснеръ, пм. Каунисааръ, чер. ст. Кеддеръ. Wastuse jaoks markligi ranna. 3tr 6700

Kellel on

würtspood

ära anda, küdawa koha peal, wähema laubaga. Palutakse adr. s. l. toim. „wähem würtspood“ all ära anda. 2l

Würtspood

on wähese kauba ja patendiga suhtumise pärast kohe ära anda, soowi peale mõetakse muist kaupa tagasi. Küsida Sõõrensi uul. nr. 3. 2l

Kaupmeestele!

Broderisi 19, 25, 35 kop. tükk. **Epitsisi** 84, 168 kop. 100 arss. eest. **Broderitud kraesi** tosin 90 kop. Müümise tunnid 4—7 p. l. Pikal uul. nr. 37. 10l 6451

J. H. Wahtriku

kirjatöödekontor,

mis juba 12 aastat Kullasepa uul. nr. 8. asub, töötab jälle endisi wiisi edasi ja on igal äripäewal kella 9—2 awatud. 6l 6185

Kuld 56 pr. lauktatuse- ja kiwidega sõrmuseid,

peale selle weel hõbe paberositoosisi, naisterahwa portmanesi, lusikaid, prossisi, kaela-ristisi ja kõikugu hõbe-asju müüb imeodawate hindadega

M. Reismanni

nurikauplus, Nigulisti uul. nr. 6. aptegi wastas. 4ll 6360

Tähele panna!

Ligi 937 dess. wäga head muštamulla maad on müüa, 25 wersta Tsistopoli linnast, Kajani kubermangus, Kama jõe ääres, kust laewad igapäew läbi kõwad. 937 dess. maa on: 125 dess. haritud põldu, 300 dess. suurt metsa ja 12—18 aast. metsa üle 250 dess. kuna 260 dess. metsa alla 12 aast. wana on. Mõisa majad on: 2 puust elukoonet, ait, ja karjalaut. Maa on wäga wiljakandew must muld ptsut sauega segi. Lähemaid teateid annab suulõnal ehk kirjalikult: гор. Чистополь, Казан. губ. Арсеній Васильевичъ Чекмотьевъ. Kirjad Wene ehk Eesti keeles. Kõige parem on mõisas mat ehk juunikuus waadata. e

Kes pühadeks head kapa-õlut

soowib pruukida, see ostku ehk wärkeid

Saku linaseid

ja langeid Eesti humalaid.

W. Reinthali

kauplusest, Tatarski uul. nr. 1.

Ilmus trükist:

Kurat,

tema sündimine, elu ja surm.

96 lhk., suures kaustas. Hind 30 kop. Saada igait paremait raamatukaupl. Tellimise adr. „Peaasj. Teadus.“ 3

Tall. metallitööliste ühisuse liikmed

saawad, praegu ilmunud raamatu:

„Inglise tööline enne ja nüüd“,

wäljaandjaga sellekohase lepingu järele ilm[illegible]ata **K. Lukusepa raamatu**[illegible] J. Pärnu maant. nr. 21. 6729

Eestimaa mõisnikkude kreditseltsi walitsus

annab põhjuskirja § 58, tähendus I. põhjal teada, et järgmised, nime peale kirjutatud 4% Eestimaa pantkirjad ühes kupongidega:

№ 39844	suur	200	kirjutatud nimele	Gustaw Wilk,	Albust
„ 42425	„	100	„ „	Gustaw Wilk,	Albust
„ 42428	„	100	„ „	Gustaw Wilk,	Albust
„ 26302	„	100	„ „	Hans Wilk,	Albust
„ 42426	„	100	„ „	Hans Wilk,	Albust
„ 26536	„	100	„ „	Jüri Kirspuu,	Albust
„ 39299	„	500	„ „	Madis Raudmann,	Kolgast
„ 17257	„	200	„ „	Juhan Rauritz,	Waardist

tühjaks tunnistatakse ja peawad need, kellel nende pantkirjade peale mingisuguseid õigusi on, seda kuni **1. detsembrini 1908,** seadusliku ecskirja järele Eestimaa mõisnikkude kreditseltsi walitsusele teada andma, wastasel korral tunnistatakse 4% pantkirjad tühjaks ja antakse nende omanikkudele uued wälja.

Tallinnas, Eestimaa kreditseltsi, 23. mail 1908.

№ 3230. President **J. Hagemeister.**

6697 2 Sekretär **F. v. Mohrenschildt.**

Pilt ilus

põrn, walge kõlt nagu noorusest kunagi, meeldib kõigile. **Prowisor Hans Saati Bortimol-seep** kustab wistrikud, wiunid, tedretähed, koldsed päewapiekid ja higistamisi ja on kõigist teistest kuulsa seepidest palju ette. Küsige nimelt prowisor

Hans Saati Bortimol-seepi

ja waatke ette, et igal tükil nimi **„Hans Saat“** peal on. Rohukauplustes, apteekides ja pooodes.

20 kop. tükk.

Korrapäralised kiiranrulaewadesõidud

Soome sõidulaewad:

„Primula“ ja „Linnea“

Tallinnast Helsingisse,

igal esmasp. kell 6 p. l., igal neljap. kell 11 e. l.

Helsingist Tallinnasse,

igal keskнädalal ja laupäewal kell ½10 hom.

Agendid: Victor Ek. Helsingis. Grünberg & Co. Tal.

Uus saapakauplus

Tallinnas, Wene uulitsal nr. 100, Demini majas.

Teatan sellega auustatud Tallinna ja ümbruskonna tarwitajatele, et mina oma uuesti awatud kaupluses ainult oma tehtud saapaid müün. Peale selle wõtan telliimiit wastu iga oma soowi järele ja paranduse töösi teen korralikult ja ruttu. Kõikugust saapamääret. Töö headuse eest wastutan.

Leopold Glockmann.

Täielik wäljamüük!

Saapakauba äralõpetamise pärast.

Wildest ja nahast saapad ja kingad, reform-kingad ja sandalid.

Alla sisseostu hinna.

Mashinatega kudumise magasin.

R. Feldhuhn,

Wiru uul. Demini majas.

Olen weel juurde saanud hulga Inglise ja kõikugi moodi **naisterahwa ja laste kübaraid.**

Odaw wäljamüük

kuni nelipühani: Kraest ja slipsust 10 kop. peale, maniskad kraega 25 k. pale.

Uudis! Praegu saadud rinnasesteid ja woodsaid meester. ja naister. kraest, päewamarjust, kurtist, spitsist j. n. e. j. n. e.

Müün wähese kasuga.

4 Wõtke Tartu maant. nr. 8. **A. H. Treubeck.**

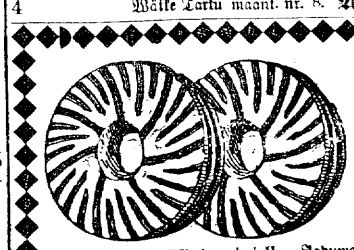

Temant, Naxos-Schmirgel, Franz Kwarts La Ferts. Jonsdorf'i

weskikiwisi.

Kunst weskikiwi materjali. Jahuweskisi ja weswesksi. Turbinisi. Saeweskisi ja kõikugu puutöö juurde tarwilisi masinaid. Nafta motorisi.

Soowitab **R. Maultsch,** Tallinnas.

7re 6318 Raatuse platsi ääres nr. 13.

Loosimise lehed,

maikuus kustutamise alla langenute

Harkowi põllupanga pantkirjade

tohta, on siia jõudnud ja wõib neid meie juurest saada.

Balti kauba ja tööstuse pank,

Tallinnas.

Kõige suurem aunhind Londonis 1906. aastal.

Ainukene mõjuw abinõun kõide wastu

„Tineolin.“

Hea hallguga.

Müüa igas wärwi- ja rohukauplusses, ainult algupärasistes plektoosides.

6tr **Akt. selts Kilia Chemia wabr. „Glover.“**

Kinnituseselts

„Jakor“

põhjendatud aastal 1872.

Liikumata ja liikuwa waranduse kinnitamine tule wastu.

Merel, jõgedel ja maal weetawate kaupade kinnitamine.

Elu (kapitali) kinnitamine.

Tallinna ja ümbruse jaoks

Nicolai Christiansen,

Pikal uul. nr. 42, kõnetraat nr. 73.

Eestimaa kubermangu jaoks on seltsi inspektori

abiline elukinnituse tarwis

herra **Hellmar Gerretz, Tallinnas.**

Wõistlemata headusega

tautud wikatid 2 kuige märgiga.

Proowitud rohunõitsa.

Tõtelik wastutus iga wikati eest. Kaupmeestele ainumõõk Wenemaal

W. J. Gorbatschewi juures

4088 6ekt Tallinnas, wastu Uut turu nr. 15.

Wikatid käiwad oma headusega kõigist teistest sellekohastest üle.

Ed. Zehder — Riias,

Kaarli uul. nr. 11.

Põllutöömasinate ja riistade ladu.

Soowitab:

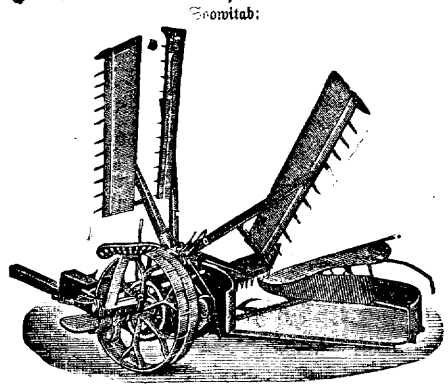

Uus! Kõõlsimaa heinaniitmise masinaid. Uus!

Ühes iseõõtawa wilja mahapanemise apparadiga,

nende masinatega wiljaniitmise jaoks.

Wiljaniitmise masinaid,

kõige uuemat ehituse wõisi, maailma kuulsast Amerika **Johnston Harvester Company, Batavia wabrikusi.**

Need masinad on oma iseäranis kerge käigu, tubli wastuwõtawa ehtusewõisi, suure töötõõma ja odawate hindade poolest kõige paremalt soowitawad.

Benno Loewensohn,

Gr. Königstr. 37. Riga, Gr. Königstr. 37.

kõige parem tellimisekoht

igasugu uuema aja tarwituste jaoks, **raamatu- ja kiwitrükikodadele, raamatusidumise-töökodadele, kardiwabrikutele ja ilutsemise-töökodadele.**

Tähewabriku, aktsiaseltsi

O. J. Lehmanni

ja kiirpresside wabriku: Augsburgi ladu. 6n

Kuld auuraha Londonis 1906.

Proowi ja otsusta ise.

Jõudude seep Ideal. Tõstab kui kõige parem naha rawitsemise abinõuu, oma hea mõju ja lõhna poolest kuulus. Tükk 20 kop.

Parfum Ideal. Kõige parem ning kauem wastupidaw lõhnaw õli (Odeur.) Klaas 75, 1—150 kop.

Ideal pomad. Habeme ja juuste rawitsemisels. Oma hea mõju poolest parem, kui teegi teine sort. Tükk 20 kop.

Hamba pulber Ideal. Ainuke mõjuw abinõuu hammaste terwels hoidmisels ja halwa lõhna kaotamisels suust. Kast 25 kop.

Juuste rohi Ideal. Pea tõõma ja juuste wäljakukkumise wastu. Klaas 35 kop.

Ostmise juures pange wabriku nime „Avance“ tähele.

Kosmetik. Laboratorium „AVANCE“ Riias.